

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Cilt: 13 Sayı: 69 Mart 2020 & Volume: 13 Issue: 69 March 2020
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581
Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2020.4044>

MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİNDE TAHAKKUK VE TAHSİLAT ORANLARINDA YAŞANAN GELİŞMELER (2006-2018) ACCRUAL AND COLLECTION RATE DEVELOPMENTS IN MOTOR VEHICLE TAX (2006-2018)

Baki YEGEN*

Öz

Motorlu Taşıtlar Vergisi (MTV) son yıllarda istikrarlı bir şekilde artış gösteren motorlu taşıt sayısına bağlı olarak ülkemizde nüfusun önemli bir bölümünü ilgilendirmektedir. Verginin mükellefi olmak için Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu'nda (MTVK) yer verilen türden motorlu bir araca sahip olmak yeterli görülmektedir. Servet üzerinden alınan bir vergi türü olan MTV, Türk Vergi Sisteminin büyük bir kısmını oluşturan ve beyana dayanan vergilerden farklı olarak kendiliğinden tahakkuk etmektedir. Bu nedenle MTV'de vergilendirme sürecinin daha çok tahakkuk ve tahsil aşamaları ön plana çıkmaktadır. 2006-2018 dönemi MTV'ye ait tahakkuk eden ve tahsil edilen vergi tutarlarının incelendiği bu çalışmada yıllar itibariyle söz konusu tutarlarda düzenli bir artış yaşandığı anlaşılmıştır. Ancak MTV'ye ilişkin tahsilat/tahakkuk oranları, genel bütçe vergi gelirlerine ilişkin tahsilat/tahakkuk oranları ile karşılaştırıldığında MTV'ye ilişkin oranların nispeten daha düşük seyrettikleri görülmüştür. Bu kapsamda MTV'de incelenen dönem için ortalama tahsilat/tahakkuk oranının % 70'in altında, genel bütçe vergi gelirlerine ait ortalama oranın ise % 80'in üzerinde gerçekleşmiş olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Motorlu Taşıtlar, Vergi, Tahakkuk, Tahsilat.

Abstract

Motor Vehicle Tax (MVT) interests a significant part of the population in Turkey, depending on the number of motor vehicles that have steadily increased in recent years. In order to be a taxpayer, it is deemed sufficient to have a motor vehicle of the type specified in the Motor Vehicle Tax Law (MVTL). MVT which is a type of tax on wealth, accrues automatically, unlike the declaration based taxes that constitute a large part of the Turkish Tax System. For this reason, the accrual and collection stages of the taxation process come to the forefront more in the MVT. In this study that examined the accrued and collected tax amounts of MVT for the period of 2006-2018, it was understood that there was a regular increase in these amounts over the years. However, when MVT collection / accrual ratios are compared with collection / accrual ratios related to general budget tax revenues, it is seen that MVT ratios are relatively low. In this context, it was determined that the average collection / accrual ratio of the MVT for the period examined is below 70%, the same ratio in terms of general budget tax revenues is found to be over 80% on average.

Keywords: Motor Vehicle, Tax, Accrual, Collection.

GİRİŞ

Gelişen teknoloji ve artan sanayileşmeye bağlı olarak günümüzde gerek ticari gerekse özel amaçlı yolculuklarda uzak mesafelerin kısa sürelerde kat edilmelerine motorlu taşıtlar olanak sağlarken, yalnızca makine gücüyle taşınabilecek büyüklükte ve ağırlıkta olan yüklerin taşınmaları hususunda da motorlu taşıtlar ön plana çıkmaktadır. Bir diğer ifadeyle günümüz şartlarında ihtiyaç duyulan ulaştırma ve taşımacılık faaliyetleri çoğunlukla motorlu taşıtlar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle ulaştırma ve taşımacılık faaliyetleri için son derece önemli olan motorlu taşıtlar, devletin vergi alabileceği alanlardan biri olması nedeniyle vergilendirme için de oldukça önem taşımaktadır. Çünkü kamu maliyesi teorisinde mali gücün göstergeleri gelir, harcama ve servet olarak kabul edilmekte, motorlu bir taşıta sahip olunması ise servet unsuru olarak değerlendirilmektedir. Servet unsuru kapsamında ülkemizde kayıt ve tescile tabi olan motorlu kara taşıtları, uçak ve helikopterler motorlu taşıtlar vergisine tabi olmaktadır. Ülkemizde

*Dr. Öğr. Üyesi, Niğde Ömer Dr. Öğr. Üyesi, Halisdemir Üniversitesi, İİBF.

motorlu taşıtlar vergisine tabi yirmi milyonun üzerinde taşıt bulunduğu düşünülürse söz konusu vergi, kamu gelirleri açısından önemli bir kaynak teşkil etmektedir. Bu noktadan hareketle temelde 2006-2018 dönemine ait motorlu taşıtlar vergisinin tahsilat ve tahakkuk durumlarının incelendiği bu çalışmada öncelikle motorlu taşıtlar vergisi ile ilgili genel bilgilere yer verilmekte, ardından ilgili dönem bazında ülkemizde motorlu kara taşıtı sayısında yaşanan gelişmelere değinilmektedir. Çalışmada daha sonra motorlu taşıtlar vergisinin özellik arz eden tahakkuk aşaması ile ilgili açıklamalara yer verilmekte, ardından motorlu taşıtlar vergisinde tahsilat ve tahakkuk oranları karşılaştırılmak suretiyle çıkarımlarda bulunmaktadır.

1. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

Türk vergi sistemine 1957 yılında "Hususi Otomobil Vergisi" ismiyle giren ve 1963 yılında "Motorlu Kara Taşıtlar Vergisi" ismini alan vergi, 1980 yılında yapılan değişiklikle "Motorlu Taşıtlar Vergisi" ismini almıştır. Vergi ile ilgili yapılan isim değişikliklerinden de anlaşıldığı üzere ilk zamanlarda sadece hususi otomobilleri kapsayan bu verginin zamanla kapsamı genişletilmiş, bu bağlamda vergi otomobil dışındaki bazı motorlu kara taşıtları ve bazı motorlu hava taşıtlarını da kapsar hale getirilmiştir (Arslan, 2012, 395). Günümüzde Motorlu Taşıtlar Vergisi (MTV), 23.02.1963 tarih ve 11342 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe giren 197 sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu'na (MTVK) istinaden mükelleflerden alınmaktadır. Verginin üzerinden alındığı şey olarak ifade edilen verginin konusu, MTVK'nın 1. maddesinde düzenlenmektedir. Söz konusu kanun maddesine göre kayıt ve tescile tabi motorlu kara taşıtları ile uçak ve helikopterler motorlu taşıtlar vergisine tabi olmaktadır. Böylece MTVK'da yer alan kara ve hava taşıtlarına sahip olunması MTV açısından vergiyi doğuran olay olarak karşımıza çıkmaktadır.

MTVK'nın 2. maddesinde motorlu taşıtlarla ilgili terimlere ait açıklamalara, 3. maddesinde mükelleflerle ilgili açıklamalara yer verilmektedir. Bu kapsamda gerçek veya tüzel kişi fark etmeksizin bir kişinin kayıt ve tescile tabi kanunda belirtilen türden bir araca sahip olması durumunda MTV mükellefi olacağı açıkça ifade edilmektedir. Kanunun 4. maddesinde MTV açısından vergi dışı bırakılan konulara yani vergiden istisna olan hallere ilişkin açıklamalara, 5. ve 6. maddelerinde ise vergileme ölçü ve hadlerine yer verilmektedir. Nitekim 5. maddede otomobil, kaptıkaçtı, arazi taşıtları ve benzerleri ile motosikletleri kapsayan I sayılı tarifeye, 6. maddede I sayılı tarife dışında kalan minibüs, panel van ve motorlu karavanlar, otobüs ve benzerleri, kamyonet, kamyon, çekici ve benzerlerini kapsayan II sayılı tarife ile uçak ve helikopterleri kapsayan IV sayılı tarifeye yer verilmektedir. Daha önceki yıllarda motorlu deniz taşıtları için düzenlenmiş olan III sayılı tarife ise günümüzde kullanılmamaktadır. Bu nedenle günümüzde MTV'nin hesaplanması bakımından I, II ve IV sayılı tarifeler dikkate alınmaktadır.

MTVK'da yer alan tarifeler incelendiğinde verginin fiziki ve teknik ölçülere göre farklılaşan spesifik matraha sahip olduğu, bu yönüyle Türk Vergi Sistemi içerisinde bulunan çoğunluğu ad valorem, yani parasal değer esaslı matraha sahip diğer vergi türlerinden ayrıldığı anlaşılmaktadır. Çünkü MTV'de maktu tutar şeklinde belirlenmiş olan vergi;

- I sayılı tarifede yer alan araçlar için aracın motor silindir hacmine, taşıt değerine (01/01/2018 tarihinden itibaren tescil edilenler için), sadece elektrik motoruna sahip olmasına ve yaşına göre,
- II sayılı tarifede yer alan araçlar için aracın oturma yeri sayısına, azami toplam ağırlığına, sadece elektrik motoruna sahip olmasına ve yaşına göre,
- IV sayılı tarifede yer alan araçlar için aracın azami kalkış ağırlığı ve yaşına göre,

farklılık göstermektedir. Söz konusu tarifeler dikkate alındığında araçların motor silindir hacimlerinin, taşıt değerlerinin (sadece I sayılı tarifede yer alan motosikletler haricindeki araçlar için), oturma yerlerinin (sadece II sayılı tarifede yer alan otobüs ve benzeri araçlar için), sadece elektrikli motora sahip olunması halinde motor gücünün (sadece I ve II sayılı tarifede yer alan araçlar için), azami toplam ağırlıklarının (sadece II sayılı tarifede yer alan kamyonet, kamyon, çekici ve benzer araçlar için), azami kalkış ağırlığı (sadece IV sayılı tarifede yer alan uçak ve helikopterler için) artmasına bağlı olarak ödenecek verginin de artış gösterdiği anlaşılmaktadır.

Ayrıca bütün tarifelerde araç yaşının ortak bir kriter olduğu dikkat çekmekte ve tarifelerde yer verilen vergi miktarları dikkate alındığında, MTV'ye tabi bütün araçlarda aracın yaşı ile ödenecek vergi miktarı arasında ters orantı olduğu anlaşılmaktadır (Erol, 2009, 303). Şöyle ki aracın yaşı arttıkça ödenecek vergi azalmakta, aracın yaşı azaldıkça ödenecek vergi artmaktadır.

MTVK'nın 10. maddesinde ise önceki yılda uygulanan taşıt değerlerinin ve vergi miktarlarının o yıl için Vergi Usul Kanunu (VUK) hükümleri uyarınca Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından ilan edilen yeniden değerlendirme oranı nispetinde artırılmak suretiyle uygulanacağı ifade edilmektedir. Böylece cari yıl için belirlenecek vergi tutarı ve taşıt değeri, bir önceki yıl uygulanan vergi tutarının ve taşıt değerinin cari yıl için belirlenmiş olan yeniden değerlendirme oranına göre artırılması neticesinde tayin edilmektedir.

2. TÜRKİYE'DE YILLAR İTİBARIYLA MOTORLU ARAÇ SAYISI

Servet üzerinden alınan vergilerden biri olan MTV'nin kapsamına sadece motorlu taşıtlar girmekte, bir taşıtın MTV'ye tabi olabilmesi için taşıtın öncelikle motora sahip olması gerekmektedir. Şöyle ki bisiklet, hayvan arabaları ve motorsuz taşıtlar MTV'ye tabi tutulmamaktadır (Öner, 2017, 297). Ancak bütün motorlu taşıtlar da MTV'ye tabi değildir. Sadece MTVK'da I, II ve IV sayılı tarifelerde yer alan motorlu taşıtlar MTV'ye tabi olmaktadır (Alptekin, 2013, 281). Bu nedenle örneğin traktörler gibi ilgili tarifelerde yer almayan motorlu taşıtlar için MTV söz konusu olmamaktadır. Ayrıca II sayılı tarifede yer alıp motor silindir hacmi 100 cm³'ün altında olan motosikletler de vergi dışı bırakılmaktadır. Öte yandan tarifelerde yer alan taşıtlar kayıt ve tescile tabi oldukları için taşıtların kanunen öngörülen bürolara kayıt ve tescil ettirilmeleri gerekmektedir (Şenyüz, Yüce ve Gerçek, 2019, 393). Bu kapsamda MTVK'da yer alan motorlu kara taşıtları Karayolları Trafik Kanunu'na göre trafik şube veya bürolarına, motorlu hava taşıtları ise Ulaştırma Bakanlığı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'ne kayıt ve tescil ettirilmek zorundadırlar (Pehlivan, 2019, 352). Çünkü ilgili trafik veya sicil havacılık siciline kayıt veya tescili zorunlu olan taşıtların kayıt ve tescil ettirilmeden trafığe çıkmaları mümkün olmamaktadır (Tosuner ve Arıkan, 2013, 453). Taşıtların kayıt ve tescil işlemlerinin gerçekleşmesi ise MTV açısından vergiyi doğuran olay olarak kabul edilmektedir (Sugözü, Yıldırım ve Aydın, 2014, 117). Bu nedenle ülkedeki motorlu araç sayısı MTV'den elde edilecek gelir üzerinde belirleyici olmaktadır. Şöyle ki motorlu taşıt sayısının artması MTV açısından vergiyi doğuran olay sayısındaki artışı ifade etmektedir. Diğer bir ifadeyle motorlu taşıt sayısındaki artış, MTV mükellef sayısının artmasına, dolayısıyla da MTV açısından geniş bir mükellef kitlesinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Saraçoğlu, 2018, 505). Bu düşünceden hareketle yıllar itibariyle ülkemizdeki motorlu kara taşıt sayılarına dikkat çekmek için Tablo 1 oluşturulmuştur.

Tablo 1: Motorlu Kara Taşıtları Sayısı (2006-2018)

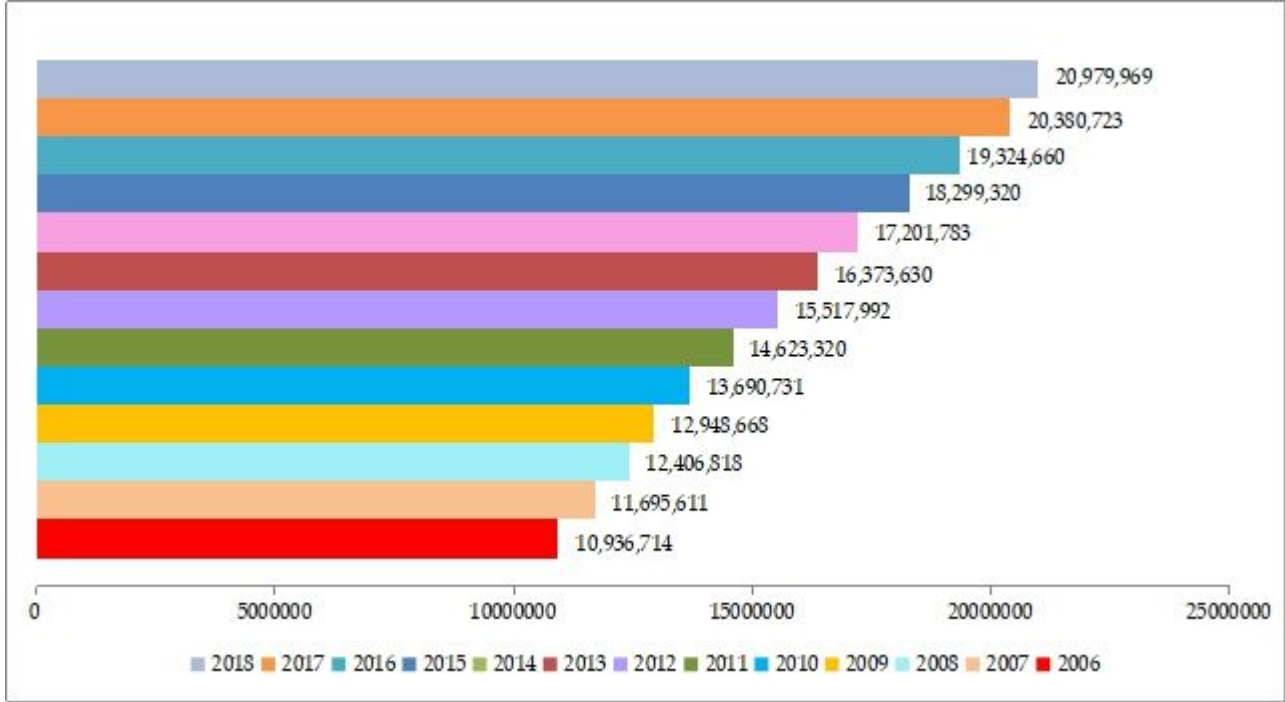
Yıl	Toplam	Otomobil	Minibüs	Otobüs	Kamyonet	Kamyon	Motosiklet	Özel amaçlı taşıtlar
2006	10.936.714	6.140.992	357.523	175.949	1.695.624	709.535	1.822.831	34.260
2007	11.695.611	6.472.156	372.601	189.128	1.890.459	729.202	2.003.492	38.573
2008	12.406.818	6.796.629	383.548	199.934	2.066.007	744.217	2.181.383	35.100
2009	12.948.668	7.093.964	384.053	201.033	2.204.951	727.302	2.303.261	34.104
2010	13.690.731	7.544.871	386.973	208.510	2.399.038	726.359	2.389.488	35.492
2011	14.623.320	8.113.111	389.435	219.906	2.611.104	728.458	2.527.190	34.116
2012	15.517.992	8.648.875	396.119	235.949	2.794.606	751.650	2.657.722	33.071
2013	16.373.630	9.283.923	421.848	219.885	2.933.050	755.950	2.722.826	36.148
2014	17.201.783	9.857.915	427.264	211.200	3.062.479	773.728	2.828.466	40.731
2015	18.299.320	10.589.337	449.213	217.056	3.255.299	804.319	2.938.364	45.732
2016	19.324.660	11.317.998	463.933	220.361	3.442.483	825.334	3.003.733	50.818
2017	20.380.723	12.035.978	478.618	221.885	3.642.625	838.718	3.102.800	60.099
2018	20.979.969	12.398.190	487.527	218.523	3.755.580	845.462	3.211.328	63.359

Kaynak: TÜİK, motorlu kara taşıtları istatistiklerinden faydalanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 1'den anlaşıldığı üzere 2006-2018 döneminde ülkemizde toplam motorlu kara taşıtı sayısında her yıl bir önceki yıla kıyasla düzenli artış yaşanmıştır. Özellikle otomobil, minibüs, kamyonet ve motosiklet sayıları söz konusu dönem boyunca istikrarlı bir şekilde artış göstermişken, otobüs, kamyon ve özel amaçlı taşıt sayılarında artışın yanı sıra bazı yıllarda azalışlar da yaşanmıştır. Ancak genel itibariyle dikkate alındığında motorlu kara taşıtlarında toplam sayının her yıl artış gösterdiği Grafik 1'de de açıkça görülmektedir.

Şekil 1: Yıllar İtibariyle Motorlu Kara Taşıtları (2006-2018)

Kaynak: TÜİK, motorlu kara taşıtları istatistiklerinden faydalanılarak hazırlanmıştır.

Üzerine taşıt kayıt ve tescil ettiren her mükellef, MTV açısından vergiyi doğuran olayın meydana gelmesine sebebiyet verdiği için kayıtlı taşıt sayısındaki düzenli artış MTV mükellef sayısında da artış anlamına gelmektedir. Bu nedenle motorlu taşıt sayısı ile mükellef sayısı arasında kolayca anlaşılabilirliği üzere pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır.

3. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİNDE TAHAKKUK

Yirmi milyonun üzerinde olan mükellef sayısı ile büyük bir kitleyi ilgilendiren MTV, vergi sistemimizde emlak vergisinde olduğu gibi kendiliğinden tahakkuk eden bir vergi türü olarak karşımıza çıkmaktadır (Öner, 2019, 141). Bu yönüyle ülkemizde ağırlıklı olarak uygulanmakta olan beyan esasına dayalı vergilerin aksine MTV'de verginin tahakkuk etmesi, yani ödenecek aşamaya gelmesi için mükellefin beyanname vermesi gerekmemektedir (Taşdelen, 2007, 280-282). Çünkü MTVK'nın 7. maddesinde de bahsedildiği üzere MTV'de mükellefiyet taşıtın ilgili trafik ya da sivil hava vasıtaları siciline kayıt ve tescil işlemi ile başlamakta ve mükellefin ödemekle sorumlu olduğu MTV her vergilendirme dönemi için otomatik olarak tahakkuk etmektedir. Bu nedenle beyana dayalı vergilerde mükellefin şekli vergi ödevlerinden birisi olarak kabul edilen beyanname verme ödevine MTV'de ihtiyaç duyulmamaktadır.

Oysa Gelir Vergisi, Kurumlar Vergisi, Katma Değer Vergisi ve Özel Tüketim Vergisi gibi pek çok beyana dayalı vergide iç içe olan tarh, tebliğ ve tahakkuk aşamalarının gerçekleşmeleri beyanname verilmesine bağlı olmaktadır. Şöyle ki beyannamenin ilgili vergi dairesine verilmesiyle birlikte vergi dairesi tarafından kesilen tahakkuk fişi sayesinde vergilendirme sürecinin tarh, tebliğ ve tahakkuk aşamaları aynı anda gerçekleşmektedir (Dinçer, 2009; Kırbas, 2012, 107).

Öte yandan beyana dayalı vergilerin düzenlendikleri ilgili vergi kanunlarında mükelleflerin beyanname vermeleri gereken süreler açıkça belirtilmektedir (Pehlivan, 2019, 77). Beyannamenin belirtilen kanuni süreler geçtikten sonra verilmesi ya da hiç verilmemesi devleti vergi kaybına sokmaktadır. Şöyle ki kanuni süresinde verilmeyen bir beyanname, verginin tarh ve tebliğ aşamalarının dolayısıyla da tahakkuk aşamasının gecikmesine yol açmaktadır. Kanuni süresi geçtikten sonra beyannamenin hiç verilmemesi ise tarh, tebliğ ve tahakkuk aşamalarının gerçekleşmemelerine yol açmaktadır. Bu yüzden beyana dayalı vergilerde beyannamenin zamanında verilmesi verginin zamanında tahakkuk ettirilmesi açısından oldukça önem arz etmektedir. Ancak MTV kendiliğinden tahakkuk ettiği için MTV’de tahakkukun geciktirilmesi veya tahakkuk aşamasının hiç gerçekleşmemesi gibi bir durum söz konusu olmamaktadır. Diğer bir ifadeyle beyan esasına dayalı vergilerde bazı mükellefler beyanname vermeyerek verginin tahakkuk etmesine engel olabilmelerine rağmen, MTV’de vergi kendiliğinden tahakkuk ettiği için mükellefler verginin tahakkuk etmesine engel olamamaktadır. Bu durumun bir sonucu olarak beyan esasına dayalı vergilerde toplam mükellefiyet sayısından farklı olarak verilen beyanname sayısı kadar tahakkuk işlemi gerçekleşmektedir. MTV’de ise vergiye tabi motorlu taşıt sayısı kadar tahakkuk işlemi gerçekleşmektedir.

Özetle MTV’de mükellefin beyanname düzenleyip vergi dairesine teslim etmesine gerek olmaksızın tahakkuk işlemi ilgili vergi dairesi tarafından kendiliğinden gerçekleşmektedir (Şenyüz, Yüce ve Gerçek, 2014, 207). Bu nedenle beyan esasına dayanan vergilerin aksine MTV’de mükellefin vergisel durumu kendisi tarafından belirlenmemekte, mükellefin adına kayıt ve tescil edilmiş olan taşıtın niteliğine göre belirlenmektedir. Yine beyan esasına dayalı vergilerde tarh, tebliğ ve tahakkuk aşamalarının gerçekleşmeleri için beyannamenin verilmiş olması ön şartken, beyana tabi olunmadığı için MTV’de doğrudan tahakkuk aşamasına geçilmektedir.

4. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİNDE TAHAKKUK VE TAHSİLAT KARŞILAŞTIRMASI

MTV kendiliğinden tahakkuk aşamasına gelen bir vergi türü olduğu için vergilendirme süreci aşamalarından daha çok tahakkuk ve tahsil aşamaları ön plana çıkmaktadır. Diğer vergi türleri için olduğu gibi MTV için de tahakkuk ve tahsil miktarları, tahakkuk eden verginin ne kadarlık kısmının tahsil edildiğini gösteren tahakkuk/tahsilat oranları önemli birer gösterge olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle ülkemizde 2006-2018 yıllarını kapsayan dönemde gerçekleşen söz konusu göstergelere ait gelişmelere Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2: Motorlu Taşıtlar Vergisinde Tahakkuk ve Tahsil (Bin TL)

Yıl	Tahakkuk (A)	Tahsilat (B)	B/A (%)
2006	4.455.860	3.037.610	68,2
2007	5.232.200	3.556.797	68,0
2008	6.110.660	4.001.749	65,5
2009	7.062.625	4.585.854	64,9
2010	7.802.005	5.128.667	65,7
2011	8.606.653	6.060.243	70,4
2012	9.420.467	6.773.827	71,9
2013	10.384.247	7.397.824	71,2
2014	11.239.500	7.834.252	69,7
2015	13.014.997	8.984.030	69,0
2016	14.689.469	10.029.095	68,3
2017	16.013.302	10.860.173	67,8
2018	18.641.210	12.887.066	69,1
Ortalama	10.205.630	7.010.553	68,4

Kaynak: Gelir İdaresi Başkanlığı’nın resmi internet sitesinde yer alan “Bütçe Gelirleri (1923-2018)” başlığı altında yer alan tablolardan faydalanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 2 dikkate alındığında MTV'nin tahakkuk tutarlarının artan motorlu taşıt sayısına (Tablo 1/Grafik 1) bağlı olarak incelenen 2006-2018 yılları boyunca artış göstermiş olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre ilgili dönemde MTV tahakkuk tutarı istikrarlı bir şekilde artış göstermiş, bunun yanında hiçbir yılda önceki yıla göre azalış göstermemiştir. Bir diğer ifadeyle yıllar içerisinde artan motorlu taşıt sayısının doğal sonucu olarak tahakkuk eden vergi miktarları da artmıştır. Tahsilat tutarları dikkate alındığında ise tahsilat tutarlarının da tahakkuk tutarlarına benzer şekilde yıllar itibariyle düzenli olarak artış gösterdikleri anlaşılmaktadır. Yani ilgili yıllarda hem tahakkuk hem de tahsilat tutarları artış göstermiştir. Ancak tahsilat tutarlarında yıllar itibariyle artış görülmesine rağmen ilgili yıllardaki tahakkuk tutarları ile birlikte değerlendirildiğinde tahsilat tutarlarının tahakkuk tutarlarına kıyasla sınırlı kaldıkları anlaşılmaktadır. Şöyle ki ilgili yıllarda gerçekleşen tahsilat/tahakkuk oranları dikkate alındığında tahakkuk eden vergilerin çoğunlukla % 70'e yakın kısmının tahsil edilebilmiş olduğu görülmektedir. Bu kapsamda en düşük oran 2009 yılında % 64,9 olarak, en yüksek oran 2012 yılında % 71,9 olarak gerçekleşmiştir. 2018 yılında ise tahsilat/tahakkuk oranının % 69,1 olarak gerçekleşmiş olduğu görülmektedir. Tablo 2'de yer alan oranlara ait ortalama değer ise % 68,4 şeklinde hesaplanmıştır. Anlaşıldığı üzere ilgili dönemde yer alan yıllarda her yıl kendiliğinden tahakkuk eden MTV'nin yaklaşık üçte biri tahsil edilememektedir. Buna karşın 2006-2018 dönemi için genel bütçe vergi gelirleri açısından toplam tahsilat/toplam tahakkuk oranı Tablo 3'te görüldüğü üzere daha yüksek seyretmektedir.

Tablo 3: Genel Bütçe Vergi Gelirleri Tahsilat/Tahakkuk Oranları

Yıllar	Toplam Tahsilat/ Toplam Tahakkuk (%)
2006	92,2
2007	91,1
2008	89,7
2009	87,4
2010	86,2
2011	85,6
2012	86,4
2013	86,8
2014	85,2
2015	84,7
2016	81,2
2017	82,3
2018	81,4
Ortalama	86,2

Kaynak: Gelir İdaresi Başkanlığı'nın resmi internet sitesinde yer alan "Bütçe Gelirleri (1923-2018)" başlığı altında yer alan tablolardan faydalanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 3'te yer alan tahsilat/tahakkuk oranları dikkate alındığında söz konusu oranların incelenen her yıl % 80'in üzerinde gerçekleşmiş oldukları görülmektedir. Tablo 3'te yer alan oranlara ait ortalamanın ise % 86,2 olduğu görülmektedir. Bu durumda genel bütçe vergi gelirleri içerisinde yer alan ve tahakkuk eden vergilerin beşte dördünden daha fazlasının tahsil edilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Ancak MTV'ye ait tahsilat/tahakkuk oranının da genel bütçe vergi gelirlerinin tahsilat/tahakkuk oranının içerisinde yer aldığı düşünülürse, MTV'ye ilişkin tahsilat/tahakkuk oranının genel bütçe vergi gelirleri içerisinde yer alan diğer vergilerin toplam tahsilat/tahakkuk oranından daha düşük seviyede gerçekleşmiş olduğu anlaşılmaktadır. Diğer bir ifadeyle MTV'ye ait tahsilat/tahakkuk oranının toplam vergi gelirleri açısından geçerli olan oranı düşürdüğü sonucu ortaya çıkmaktadır. Çünkü MTV ile ilgili tutarlar da dâhil olmak üzere gelir, harcama ve servet üzerinden alınan diğer vergilerle birlikte toplam olarak dikkate alındığında % 80'in üzerinde çıkan tahsilat/tahakkuk oranı, sadece MTV dikkate alındığında % 70'in altında gerçekleşmektedir.

Özetle MTV açısından tahsilat/tahakkuk oranları diğer vergilerin toplam tahsilat/tahakkuk oranlarına kıyasla düşük kalmaktadır. MTV'nin tahsilatı konusunda diğer vergilerden farklı olarak birtakım

güvenlik tedbiri niteliğinde uygulamalar da bulunmaktadır. Örneğin taşıta ait ödenmemiş MTV bulunması halinde taşıtın fenni muayenesi yapılamamaktadır. Yine taşıtın ödenmemiş MTV'si bulunması halinde satış veya devir işlemleri gerçekleştirilmemektedir. Bahsedilen bu iki hususa aykırı hareket etmek suretiyle işlem yapanların ise ödenmeyen veya noksan ödenen vergiler ile gecikme zamları, gecikme faizleri ve vergi cezalarından, mükelleflerle birlikte müteselsilen sorumlu tutulacakları MTVK'nın bildirme ve sorumluluk başlıklı 13. maddesinde açıkça ifade edilmektedir. Ancak söz konusu bu güvenlik uygulamalarına rağmen MTV'nin tahsilat tutarları ile tahakkuk tutarları arasında önemli derecede fark bulunmaktadır.

SONUÇ

Ödeme gücünün göstergelerinden biri olan servet üzerinden alınan MTV ülkemizde kayıt ve tescile tabi motorlu kara taşıtları ile helikopter ve uçaklar üzerinden alınmaktadır. Beyan esasına dayanan vergilerden farklı olarak MTV'de vergi beyanname verilmesine gerek kalmadan kendiliğinden ödenecek aşamaya gelmekte, yani kendiliğinden tahakkuk etmektedir. Taşıtın fiziki ve teknik özelliklerine göre ödenecek vergi miktarı MTVK'da I, II ve IV sayılı tarifelerde belirlenmiş olduğu için ayrıca bir tarh işlemi yapılmamakta olup, yine mükellefe ayrıca tebliğ yapılmadan vergi tahakkuk ettiği gün tebliğ edilmiş sayılmaktadır. Bu nedenle MTV'de vergilendirme sürecinde yer alan aşamalardan özellikle tahakkuk ve tahsil aşamaları önem arz etmektedir. 2006-2018 dönemi için tahakkuk ve tahsilat tutarlarının incelendiği bu çalışmada yıllar itibarıyla artış gösteren vergiye tabi motorlu taşıt sayısının ilgili yıllarda tahakkuk eden vergi miktarı ile tahsil edilen yani ödenen vergi miktarının artmasına neden olduğu anlaşılmaktadır. Ancak tahakkuk miktarında yıllar itibarıyla yaşanan artışların tahsilat tutarlarına tam olarak yansıtılmadıkları, yani tahakkuk eden vergilerin önemli kısımlarının tahsil edilemedikleri görülmektedir. Şöyle ki MTV'ye ait ilgili dönem tahsilat/tahakkuk oranlarının yaklaşık % 70 seviyelerinde gerçekleşmiş oldukları görülmektedir. Oysa genel bütçe vergi gelirleri açısından söz konusu oranın aynı dönem için % 80'in üzerinde hatta bazı yıllarda % 90'ın üzerinde gerçekleşmiş olduğu görülmektedir. Bu durumda diğer vergilerin aksine MTV'de tahakkuk eden vergilerin büyük kısımlarının ilgili yıllarda tahsil edilememiş oldukları anlaşılmaktadır. MTV'nin ödenmemesi durumunda taşıtın fenni muayenesinin yapılamayacağına, yine taşıtın satış veya devir işlemlerinin gerçekleşmeyeceğine yönelik bir takım güvenlik önlemleri alınmış olmasına rağmen tahsilat/tahakkuk oranlarının ilgili dönemde nispeten düşük seviyelerde gerçekleşmiş olmaları dikkat çekmektedir. Bu yüzden MTV'de tahsilat/tahakkuk oranını yükseltebilmek amacıyla MTV mükelleflerinin vergi ödememe konusunda takındıkları tutumların altında yatan nedenlerin araştırılması, yani mükellefleri vergi ödemekten uzaklaştıran nedenlerin tespit edilmesi ve söz konusu nedenlerin etkilerini olabildiğince azaltmaya yönelik önlemlerin alınmaları gerekmektedir. Bu kapsamda mükellefleri vergi ödememeye iten nedenlerden özellikle ekonomik, sosyal, siyasi ve psikolojik nedenler üzerinde durulması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Alptekin, Volkan (2013). *İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri ve Meslek Yüksekokulları Öğrencileri ile Tüm Meslek Sınalarına Hazırlananlar için Türk Vergi Sistemi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Arslan, Mehmet (2012). *Türk Vergi Sistemi*. Geliştirilmiş 5. Basım, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Denizcilik Müsteşarlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (2009). *T.C. Resmi Gazete*, 27230. 16 Mayıs 2009.
- Diñçer, Hüseyin (2009). Verginin Tahakkuku ve Kesinleşmesi. *Vergi Dünyası Dergisi*, Ağustos 2009. (08.12.2019) tarihinde <http://www.vergidunyasi.com.tr/Makaleler/5043> adresinden erişildi.
- Erol, Ahmet (2009). *Türk Vergi Sistemi ve Vergi Hukuku*. Genişletilmiş ve Güncellenmiş 2. Baskı, Ankara: Yaklaşım Yayıncılık.
- Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB). *İstatistikler, Bütçe Gelirleri (1923 - 2018)*. (01.01.2020) tarihinde https://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/user_upload/VI/GBG1.htm adresinden erişildi
- Kırbaş, Sadık (2012). *Vergi Hukuku Temel Kavramlar İlkeler ve Kurumlar*. Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 19. Baskı, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu (1963). *T.C. Resmi Gazete*, 11342. 23 Şubat 1963.
- Öner, Erdoğan (2017). *Türk Vergi Sistemi*. Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 8. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Öner, Erdoğan (2019). *Vergi Hukuku*. Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 11. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Pehlivan, Osman (2019). *Vergi Hukuku Genel Hükümler ve Türk Vergi Sistemi*. Trabzon: Celepler Matbaacılık Yayın ve Dağıtım.
- Saraçoğlu, Fatih (2018). *Türk Vergi Sistemi*. Genişletilmiş 4. Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sugözü, İ. Halil, Yıldırım, Hüseyin ve Aydın, H. İbrahim (2014). Vergi Adaleti Açısından Motorlu Taşıtlar Vergisinin Analizi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 32, s. 115-128.
- Şenyüz, Doğan, Yüce, Mehmet ve Gerçek, Adnan (2019). *Türk Vergi Sistemi*. 16. Baskı, Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Şenyüz, Doğan, Yüce, Mehmet ve Gerçek, Adnan (2014). *Vergi Hukuku (Genel Hükümler)*. 10. Baskı, Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Taşdelen, Aziz (2007). Vergi Alacağının Tahakkuku: Bir Aşama ve Bir İşlem. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 56(1), s. 279-312.
- Tosuner, Mehmet ve Arkan, Zeynep (2013). *Türk Vergi Sistemi*. Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 18. Baskı, İzmir: Kanyılmaz Matbaası.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). *Temel İstatistikler, Ulaştırma ve Haberleşme, Motorlu Kara Taşıt Sayısı*. (20.12.2019) tarihinde http://tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=1581 adresinden erişildi
- Vergi Usul Kanunu. (1961). *T.C. Resmi Gazete*, 10703-10705. 10-12 Ocak 1961.